

KVARNER

Jednou nohou v Jadrane
a druhou v Gorskom Kotare

Chorvátsko má desať turistických regiónov a k tým menej známym patrí Kvarner. Leží na západe krajiny a poteší cestovateľov, ktorí majú radi pestré zážitky. Počas polhodinky dokáže skombinovať aktivity pri mori s historickými pamiatkami, vinicami, výbornou gastronómiou, s horami a jaskyňami.

Pavla Apostolaki (text)

TZ Bakar, TZ Gorski Kotar, Antonio Ružić (jaskyňa Vralo), Sanjin Ilić (hrad Nova Kraljevica),
Stanislav Horaček (Fužine, jazero Gorski Kotar)(foto)

„Tira, tira, tira,“ znelo ešte pred štyridsiatimi šiestimi rokmi v Bakare. Vtedy na straži – drevenej veži podobnej naklonenému rebriku vysokej sedemnášť metrov, sedel strážny a sledoval hladinu mora. Len čo sa v zálive objavil striebřistý křdeľ tuniakov, zavolať na rybárov, aby sa okamžite zbehli a rozprestřeli obrovské siete. K brehu dorazili aj ostatní usadlíci – mladí, starí, ženy a deti. Všetci pomáhali vytiahnuť siete s tuniakmi vážiacimi celú tonu. „Tunery, väčšie časti pobrežia, kde sa nachádzalo všetko potrebné na lov tuniakov, existovali v Bakarskom zálive už od stredoveku. Rybolov bol zdrojom príjmov pre tunajších ľudí a pomáhal im prežiť v ťažkých časoch,“ rozpráva Bojan Šenkinc. „Každý obyvateľ Bakaru získaval od detstva skúsenosti. Učil sa byť rybárom, šplhať sa na pozorovacie stanovište a pomáhať pri love

bez ohľadu na to, akú prácu bude neskôr v živote vykonávať,“ hovorí sprievodca.

Ryby z čelade makrelovitých lovíli miestni na jar a potom v hlavnej sezóne v auguste a septembri. Jednotlivé kúsky vážili tri až tristo kilogramov, ale obvyklá hmotnosť sa pohybovala okolo siedmich až desiatich kíľ. Len čo rybári dostali tuniaka zo siete, zavesili ho na brehu na tabarine, kde vykonávali čistenie rýb. Následne morské živočíchy uľožili do ľadu a pripravili na predaj. V posledný októbrový deň potom Bakarania usporiadali tradičnú slávnosť, ktorá sa odvíjala od lovnej sezóny. Čím lepší bol úlovok, tým väčšia bola oslava. Lov tuniakov potom postupne začal od druhej svetovej vojny slabnúť.

Ten posledný sa v Bakare uskutočnil v roku 1979. V priebehu času stráž z pobrežia zmizli a zostali zachované len na starých fotografiách. Mesto Bakar sa však rozhodlo

pozorovacie stanovište obnoviť a pri Kostole svätej Margaréty tak vznikla nová straža, ktorá pripomína jedinečnú históriu mesta. Jej súčasťou bol aj rod Frankopanovcov, chorvátskych kniežat, ktoré vlastnili hrad v Bakare. Ten zároveň slúžil ako pevnosť a mal chrániť miestnych obyvateľov pred možným vpádom Osmanov. Napriek tomu, že sa na toto územie nikdy nedostali, v jednej malebnej uličke stojí krásny Turecký dom.

Vznikol v 14. alebo 15. storočí v orientálnom štýle, ale viac sa o ňom nevie. Legenda hovorí, že ho dal postaviť bakarský námorník, aby sa jeho žene, ktorú si priviezol z Turecka, necnelo po vlasti. Z historického centra umiestneného na kopci schádzame doľ k moru, kde vidím kruhový vchod do podmorského tunela. Ten sa skladá z deviatich obrovských betónových rúr, ktoré sa „vznášajú“ uprostred mora. Nie sú totiž položené na dne ani neplá-

Hrad Hreljin je súčasťou trasy Po stopách Frankopanovcov. Postavili ho 321 metrov nad úrovňou mora, v 13. storočí. Túto oblasť križuje množstvo turistických a cyklistických chodníkov. V pozadí v zátok meste Bakar.

Straža slúžila ako pozorovacie stanovište pri love tuniakov.

Výstavba impozantných kamenných múrov bez spojivového materiálu sa začala v 18. storočí.

Turecký dom v Bakare postavený v orientálnom štýle.

V Bakare sa na pobreží nachádza podmorský tunel.

V podmorském tuneli sa pripravuje otvorenie interpretačného centra.

Bakarski prezidi ležia nad morom na príkrých svahoch.

Šumivé víno Stara Bakarska vodica vzdáva hold starej vinárskej tradícii.

vajú na hladine, podopierajú ich len piliere.

„Tunel dlhý 395 metrov bol postavený v roku 1978. Slúžil na prepravu uhlia a koksu, ktoré sa prostredníctvom pásového dopravníka prepravovali z jednej strany Bakarského zálivu na druhú,“ pokračuje Bojan Šenkinc. „Pred stavbou tunela sa najskôr uvažovalo o výstavbe mosta, po ktorom by sa materiál dopravoval. Ale ten by bránil plavbe lodí a kazil by krásny výhľad na záliv, preto sa od nápadu rýchlo upustilo. Potom sa premýšľalo o tom, že preprava surovín bude po celom meste. Lenže to by zničilo historickú krásu Bakarú a jeho okolia. A tak voľba padla na podvodný tunel s priemerom tri a pol metra, ktorý spájal terminál na sypké náklady s koksovňou,“ hovorí Chorvát.

Dnes je podvodný obor, ktorý pojme až tridsať autobusov, jedinečnou industriálnou pamiatkou. Teraz

prechádza rekonštrukciou a pripravuje sa na otvorenie interpretačného centra, ktoré bude návštevníkom rozprávať o histórii Bakarú. Tunel bude osvetlený a prechádzku na najhlbšie miesto do hĺbky desiatich metrov budú sprevádzať špeciálne videoprojekcie.

Bublínky od mora

Lúčime sa s pobrežím, nasadáme do auta a zdolávame pretiahnutý kopec, na ktorého príkrých svahoch sa rozprestierajú biele Bakarski prezidi – impozantné kamenné múry, ktorých výstavba prebehla bez spojivového materiálu a začala sa v 18. storočí za vlády cisárovnej Márie Terézie. Dedinčania chceli viac priestoru na poľnohospodársku produkciu. Vyrúbali teda les a plochu na svahu kopca vyčistili. Potom tam ženy v nošiach na chrbte nanosili úrodnú zeminu a muži vybudova-

li terasy s vinicami, kam zasadili vinič hroznorodý Belina.

Bakarski prezidi sa rozkladali na ploche približne 450-tisíc štvorcových metrov. Ich obrábanie a údržba boli veľmi náročné. Práca na jednom metre trvala až tridsať hodín. Vinári tam každý rok získavali zhruba 30-tisíc litrov vína. Na jedno však boli obzvlášť pyšní – na Bakarskú vodicu. Traduje sa, že šumivé víno naučili vyrábať obyvatelia osady Praputnjak Francúzi, ktorí tam prišli za napoleonskej okupácie. Nápoj s bublinkami bol vynikajúci a počas 19. storočia sa servíroval pri mnohých dvorných ceremoniach a na banketoch v celej rakúsko-uhorskej monarchii.

Lenže dve svetové vojny, politické zmeny, nová legislatíva a choroby vínnej révy mali na sľubné pestovanie hrozna negatívny vplyv. Vinice upadali a kvalita vína klesala. Až v roku 2000 začalo poľnohospodár-

ske družstvo Dolčina Praputnjak iniciatívu na záchranu viníc. Obnovilo osem kamenných terás a vysadilo vyše 280 sadeníc Beliny. Vinič hroznorodý sa postupne rozrastal, až priniesol dostatok hrozna na výrobu vína, ktoré na počesť bývalej slávy dostalo meno Stara Bakarska vodica.

Dolčina Praputnjak dnes produkuje približne tisíc fliaš šumivého vína ročne. Neplánuje žiadnu masovú výrobu ani komerčný rozvoj. Chce len oživiť starú tradíciu a zachrániť historické dedičstvo v okolí Bakaru.

Kvapľová galéria

Zatiaľ čo Kvarner okúzľuje pobrežnou eleganciou, Gorski Kotar je idylické miesto s hustými lesmi, priesačnými riekami, modrými ja-

zerami a horskými dedinami. K nim patrí aj Fužine, ležiace vo výške 730 metrov nad morom.

„Naša dedina je obľúbenou turistickou lokalitou. Autom je to od Jadranského mora zhruba tridsať kilometrov. Dá sa teda spojiť kúpanie s horskou turistikou. Gorski Kotar je totiž súčasťou Dinárskych hôr a nájdete tam jedľové lesy, lúky s alpskými kvetinami, vodopády alebo tiesňavy,“ hovorí čašník v hoteli Bitoraj.

Ubytovacie zariadenie je vychýrené vďaka svojej kuchyni, ktorá čerpá z miestnych zdrojov – z húb, zo zveriny, sladkovodných rýb, z čučoriedok a bylín. Na tanieri sa tak často objavuje poľovnícky guláš, ragú z diviaka, jelenie prosciutto, pečený pstruh, pesto z medvedieho cesnaku a čučoriedkový koláč. Dopĺňa ich lahodný syr škripavac, zverinové salámy a chrumkavý domáci chlieb. Načerpať energiu v Gorskom Kotare je dôležité, pretože o pohyb

tam nie je núdza. Okrem značených turistických trás sú v panenskej prírode cyklotrasy a terény pre horské bicykle. Početné rieky s perejami ponúkajú zjazdy na kanoe, na raftoch a krasové jaskyne s cestičkami medzi kvapľami. Jaskyňa Vrelo, jedna z nich, sa nachádza len tri kilometre od Fužine.

„Jaskyňu objavili náhodou v päťdesiatych rokoch minulého storočia pri výstavbe umelej vodnej nádrže Bajer. Jej vek sa odhaduje na tri a pol až štyri milióny rokov. Hoci má dĺžku iba tristo metrov, je mimoriadne krásna a bohatá na jaskynnú výzdobu,“ rozpráva Silvija Sobol.

Najstaršie kvaple majú približne 500- až 600-tisíc rokov a patria k nim vzácne tvary, ktoré vznikajú častým kolísaním hladiny podzemných tokov a prúdením vzduchu do špirály. Kvaple sú nepravidelné, zakrivené, hore rozšírené alebo vyzerajú ako osie hniezda. Úchvatné sú aj stalagmity pomenované Ma-

Zvláštny pôvab dodáva jaskyni Vrelo voda.

Pochútkou v Gorskom Kotare je syr škripavac a jelenie prosciutto.

Zverinové jedlá sú v Gorskom Kotare veľmi obľúbené.

Horská dedina Fužine leží vo výške 730 metrov nad morom.

Kvaple v jaskyni Vrelo majú jedinečné tvary.

Vek jaskyne Vrelo sa odhaduje na tri a pol až štyri milióny rokov.

Hrad Nova Kraljevica bol sídlom mocného rodu Frankopanovcov.

Gorski Kotar je idylické miesto s hustými lesmi a modrými jazerami.

dona, Trpaslíci alebo stĺp Biskup. Zvláštny pôvab dodáva jaskyni voda – krásny horský prameň, jazero a priehradný potok z povodia rieky Ličanky. Ten v období topenia snehu a extrémnych dažďov jaskyňu zaplavuje. Voda potom so sebou prináša piesok, ktorý vytvára malé ostrovčeky.

„Podzemné toky podobu jaskyne každý deň trochu menia. Stála je len teplota, po celý rok sa pohybuje okolo ôsmich stupňov Celzia. Návšteva Vrela je teda príjemná hlavne v horúcom lete,“ tvrdí sprievodkyňa. „Turisti oceňujú aj jeden unikát: vďaka mierne-
mu terénu bez schodov je Vrelo jediná jaskyňa v Európe, ktorú môžu navštíviť všetky vekové kategórie od detí až po seniorov. Trasa je ideálna aj pre osoby so zdravotným postihnutím, ktoré tam môžu vojsť na invalidnom vozíku,“ dodáva Silvija Sobol. ■

VÝLET DO HISTÓRIE

Šľachtický rod Frankopanovcov sa viac ako päť a pol storočia podieľal na politickom, ekonomickom a kultúrnom rozvoji Chorvátska. Jeho členovia bránili krajinu pred Osmanmi a boli odporcami cisárskeho absolutizmu Habsburgovcov. Význam a odkaz rodu dnes predstavuje projekt Po stopách Frankopanovcov. Kultúrno-turistická trasa s informačnými tabuľami zahŕňa tri kláštory a sedemnást opevnených miest a hradov, ktoré patrili Frankopanovcom. Zaraduje sa k nim aj hrad v Bakare, hrad Hreljin (so zvonnicou svätého Juraja a s Kostolom Panny Márie) neďaleko viníc Bakarski prezidi a hrad Nova Kraljevica. Ten sa nachádza na kopci polostrova na začiatku Bakarského zálivu. Rozsiahly komplex s obdĺžnikovým pôdorysom a so štyrmi veľkými vežami v rohoch mal luxusne zariadené interiéry. Aj po niekoľkých storočiach v ňom vládne genius loci. Frankopanovci tam stále „žijú“ a návštevníkom sa predstavujú v zaujímavej expozícii.

